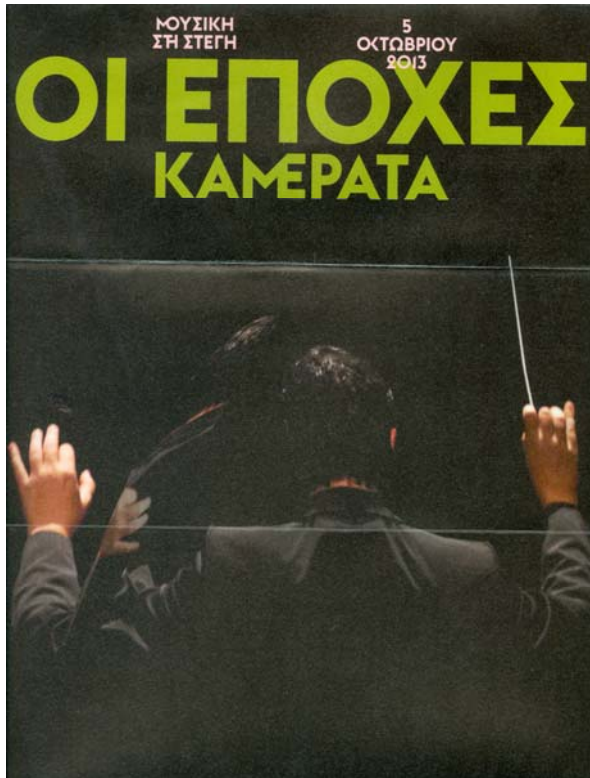

Οι «Εποχές» της Καμεράτας
(Μουσική)

Πρόγραμμα Συναυλίας

(Όπως διαμορφώθηκε κατά την διάρκεια της συναυλίας)

Antonio Vivaldi

Οι τέσσερις εποχές, για βιολί και ορχήστρα [45']

Σολίστ: Sergiu Nastasa, βιολί
(σε όργανα εποχής)

Ralph Vaughan Williams

Folk songs of the Four Seasons, για γυναικεία χορωδία, έγχορδα και πιάνο (αποσπάσματα) [περ. 20']

Συμμετέχει η Χορωδία του Δήμου Αθηναίων (γυναικείες φωνές)
Διεύθυνση χορωδίας: Σταύρος Μπερής

P. I. Tchaikovsky

Οι εποχές, δώδεκα κομμάτια για σόλο πιάνο (Μέρος Α') [20']

Σολίστ: Νίκος Αθηναίος, Ντιάνα Βρανούση, Τίτος Γουβέλης, Θεόδωρος Κοτεπάνος, Ελισάβετ Κουναλάκη, Λορέντα Ράμου

Philip Glass

The American Four Seasons, κοντσέρτο για βιολί αρ.2 [35']

Σολίστ: Γιώργος Παναγιωτίδης, βιολί

Max Richter

Recomposed: Vivaldi's Four Seasons [45']

Σολίστ: Αντώνης Σουσάμογλου, βιολί

P. I. Tchaikovsky

Οι εποχές, δώδεκα κομμάτια για σόλο πιάνο (Μέρος Β') [20']

Σολίστ: Θανάσης Αποστολόπουλος, Νίκος Λάαρης, Απόστολος Παληός, Τατιάνα Παπαγεωργίου, Γιώργος Πέτρου, Σοφία Ταμβακοπούλου

John Cage

String Quartet in Four Parts (Four Seasons) [18']

Με το κουαρτέτο εγχόρδων Tetraktys

Astor Piazzolla / Leonid Desyatnikov

Cuatro estaciones porteñas, για σόλο βιολί και ορχήστρα εγχόρδων [30']

Σολίστ: Γιώργος Δεμερτζής, βιολί

Οι «Εποχές» στην Στέγη

Στο παγκόσμιο πολιτιστικό στερέωμα, η Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών Ίδρυμα Ωνάση είναι ένας μικρός οργανισμός τοπικού χαρακτήρα. Ευτυχώς! Η Καμεράτα δεν είναι μια παραδοσιακή μεγάλη δυτικοευρωπαϊκή ορχήστρα. Ευτυχώς! Το ευρύτερο ελληνικό μουσικόφιλο κοινό της κλασικής σκηνης είναι ανυποψίαστο, μουσικά ανεκπαίδευτο αλλά ενθουσιώδες. Ευτυχώς! Ευτυχώς! Ευτυχώς! Η Στέγη, η Καμεράτα αλλά και το ελληνικό ακροατήριο της κλασικής μουσικής πέρασαν με άριστα την δοκιμασία της 5^{ης} Οκτωβρίου 2013: μία συναυλία 4,5 ωρών (τεσσάρων και μισής ώρας), χωρίς διάλειμμα, με ένα πρόγραμμα που σάρωσε τρεις μουσικούς αιώνες με θέμα την μουσική απόδοση των τεσσάρων εποχών του χρόνου. Πραγματικός άθλος για μουσικό οργανισμό, ορχήστρα, και κοινό. Η Στέγη και η Καμεράτα με τον μουσικό διευθυντή της Γ. Πέτρου τόλμησαν και επέτυχαν. Σε καμία δυτικοευρωπαϊκή χώρα ή στις μεγαλουπόλεις των ΗΠΑ με τις μεγάλες και μικρές ορχήστρες και κανένας οργανισμός θα διανοούνταν ποτέ σήμερα να παρουσιάσει τέτοιο πρόγραμμα, τέτοιας διάρκειας, και χωρίς διάλειμμα. Ο αυστηρός μουσικά δυτικοευρωπαϊκός κόσμος, με τις προγραμματισμένες δίωρες συναυλίες με διάλειμμα, τις παγκοσμίου φήμης ορχήστρες με τους συνδρομητές τους (π.χ. Φιλαρμονική του Βερολίνου), το συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα (π.χ. Proms Λονδίνου), τα μουσικά ευχάριστα και εύληπτα προγράμματα των συναυλιών (π.χ. ορχήστρες στις ΗΠΑ) και τις πολλές φορές σκουριασμένες δεινοσαυρικές αντιλήψεις περί συναυλιών, δεν θα τολμήσει ποτέ το εγχείρημα της Στέγης και της Καμεράτας. Ήταν πρωτοποριακό, πολύ τολμηρό, σαν καπρίτσιο ερωτευμένης νεανίδας! Σε μια συναυλία που είχαν πουληθεί όλα τα εισιτήρια (κατά τους υπολογισμούς μας περίπου 800), μετά από 4,5 ώρες συνεχούς μουσικού «βομβαρδισμού», στις 12:30 μετά τα μεσάνυχτα, τουλάχιστον 200 Αθηναίοι, πιστοί φίλοι και υποστηρικτές της Στέγης και της Καμεράτας, που πήγαν στην συναυλία για να απολαύσουν το εγχείρημα των «Εποχών», μουσικά κατάκοποι αλλά με απόλυτη ευλάβεια παρακολούθησαν για ακόμη μισή ώρα, μέχρι την 1:00 μετά τα μεσάνυχτα, τον έξοχο Γιώργο Δεμερτζή στο βιολί και την Καμεράτα υπό τον Γ. Πέτρο να ερμηνεύουν την πολύ ευχάριστη διασκευή των τάγκος για τις εποχές του χρόνου στο Μπουένος Άιρες του Πιατσόλα. Μπράβο και πάλι μπράβο στην Στέγη, στον Γ. Πέτρο και στην Καμεράτα. Γέμισαν τις καρδιές μας με μουσική ευτυχία!

Οι Συνθέτες & τα Έργα τους

Στην εποχή του, ο Αντόνιο Βιβάλντι δεν έτυχε της αναγνωρίσεως που ίσως του άξιζε ως συνθέτη πιθανότατα λόγω του περίεργου χαρακτήρα του και της συμπεριφοράς του. Οι «Τέσσερις Εποχές» του, ως μέρος του op. 8 (1723), χάθηκαν μέσα στην υπερπληθώρα των μουσικών έργων στις αρχές του 18^{ου} αιώνα και μάλιστα την στιγμή που ο Βιβάλντι ασχολούνταν με το οπερατικό του έργο (σχεδόν πενήντα όπερες του έχουν διασωθεί). Στα μέσα του 18^{ου} αιώνα ο Βιβάλντι είχε ξεχαστεί τελείως μέχρι που στο μεσοπόλεμο ανακαλύφθηκαν οι χειρόγραφες παρτιτούρες του και από το 1947 και μετά άρχισε η έκδοση των έργων του. Τότε ήταν που οι μουσικοί διευθυντές και οι ορχήστρες ανακάλυψαν τον συνθέτη και τις τέσσερις βενετσιάνικες μουσικές εποχές του. Από τότε οι «Τέσσερις Εποχές» είναι ίσως το πιο αναγνωρίσιμο και πολυαγαπημένο μουσικό έργο της παγκόσμιας μουσικής.

Οι δώδεκα μήνες (1875-1876) του Τσαϊκόφσκι για πιάνο παίζεται πολύ συχνά ως ένα σχετικά εύκολο και εύληπτο συναυλιακό έργο από νέους αλλά και καταξιωμένους πιανίστες. Είναι ένα έργο που συνδυάζει τους εκπαιδευτικούς σκοπούς εκμαθήσεως τεχνικών ερμηνείας στο πιάνο αλλά και μουσική αρμονία. Από τα δώδεκα μέρη ξεχωρίζουν ο Μάρτιος, ο Απρίλιος, ο Ιούνιος, και ο Οκτώβριος για την μουσικής τους ευαισθησία, την τόσο χαρακτηριστική στον Τσαϊκόφσκι.

Ο Φ. Γκλας είναι ένας σύγχρονος συνθέτης της μινιμαλιστικής σχολής αλλά και όχι μόνον με φανατικούς φίλους και ορκισμένους εχθρούς. Το πολύ πρόσφατο του κονσέρτο για βιολί αρ. 2 (2010) είναι μια σύνθεση που δίνει τον απόλυτο πρωταγωνιστικό ρόλο στο βιολί καθ' όλη την διάρκεια του έργου ενώ η ορχήστρα απλώς γεμίζει την σύνθεση. Ένα ενδιαφέρον έργο με μουσική ποικιλία από ακούσματα αμερικανικής μουσικής του μεσοπολέμου, μουσική που θα μπορούσε να συνοδεύσει τραγούδια του Φρανκ Σινάτρα, κινηματογραφική μουσική επικών πολεμικών ταινιών του Χόλυγουντ, αλλά και μουσική ταινιών τρόμου. Ένα πολυποίκιλο μουσικό χαλί με ορισμένα απαιτητικά μέρη για τον βιολονίστα, γραμμένο ίσως για τα αυτιά του αμερικανικού ακροατηρίου, ένα έργο για να γίνει «σουξέ» της κλασικής μουσικής.

Η παραγγελία που ανέλαβε ο Μ. Ρίχτερ να ξανα-συνθέσει (2012) τις τέσσερις εποχές του Βιβάλντι είναι ένα έργο εντυπωσιακό εξ αιτίας των μουσικών στοιχείων που χρησιμοποίησε ο Βιβάλντι. Ο Ρίχτερ πήρε τα πιο δημοφιλή μοτίβα από τον Βιβάλντι και έγραψε την συνδυαστική μουσική: κάτι σαν ποτ-πουρί από τα ρεφρεν των Beatles. Ένα πολύ ευχάριστο ακουστικά έργο χωρίς ιδιαίτερες αξιώσεις και πρωτοτυπίες από την πλευρά της συνθέσεως.

Το κουαρτέτο (1949-1950) του Τζ. Κέιτζ με αναφορές στις τέσσερις εποχές είναι ένα από τα φιλοσοφημένα έργα του συνθέτη χωρίς μουσικούς θορύβους και ανεξέλεγκτους πειραματισμούς. Εντάσσεται στην περίοδο των στοχασμών του πάνω στην σχέση μουσικής/ήχων και σιωπής. Χαρακτηρίζεται από μικρές σύντομες νότες εναλλασσόμενες με μικρές σύντομες παύσεις. Ένα έργο στοχαστικό πάνω στις εποχές του χρόνου με αναφορές στην Ινδική φιλοσοφία.

Η μεταγραφή (1996) των «Cuatro Estaciones Portenas», των τεσσάρων τάνγκος του Α. Πιατσόλλα, από τον Λ. Ντεσιατικόν για βιολί και ορχήστρα δίνει νέα ζωή και πνοή στα λίγο-πολύ τυπικά από πλευράς συνθέσεως αργεντίνικα μοτίβα του Πιατσόλλα. Είναι ένα έργο σχεδόν πρωτότυπο και απόλυτα φρέσκο στην σύνθεσή του που δεν προδίδει τις συνθέσεις του Πιατσόλλα αλλά συνδέει απόλυτα επιτυχημένα τον απόηχο από τις «Τέσσερις Εποχές» του Βιβάλντι, τα αργεντίνικα τάνγκος του Πιατσόλλα και την μουσική γλώσσα του Ντεσιατικόν. Ένα έργο με ερμηνευτικές απαιτήσεις στο μέρος του βιολιού.

Οι Σολίστ

Ο Sergiu Nastasa, σολίστ στο πρώτο έργο του προγράμματος, τις εποχές του Βιβάλντι, επέδειξε εξαιρετική δεξιοτεχνία στα σολιστικά μέρη. Συγκρίναμε την ερμηνεία του με έργα από το αρχείο μας και συγκεκριμένα με κινηματογραφημένη εκτέλεση του έργου υπό τον Gidon Kremer και την English Chamber Orchestra (κινημ. 1981) αλλά και τις ερμηνείες του Itzhak Perlman με την London Philharmonic Orchestra (ηχογρ. 1976) αλλά και του Roberto Michelluci με τους I Musici (ηχογρ. 1969) (διαλέγοντας τις ανάμεσα στις 31 εκτελέσεις που έχουμε συλλέξει) και την βρήκανε σχεδόν ισάξια. Η σύγκριση δεν μπορεί να είναι απόλυτη αφού οι ηθογραφίες έχουν σχεδόν πάντα επεξεργασμένο ήχο αλλά παρόλα αυτά η δεξιοτεχνία του σολίστ δεν μπορεί να κρυφτεί. Η μοναδική μας παρατήρηση για τον Nastasa αφορά στην ελάχιστη μουσική φλυαρία του στα πολύ δύσκολα σολιστικά μέρη. Αλλιώς, τα δάχτυλά του κινήθηκαν αέρινα στο τάστο και οι κινήσεις του ακολούθησαν τις μελωδίες.

Ο Γιώργος Παναγιωτίδης, παρά το νεαρόν της ηλικίας του, για μια φορά ακόμη απέδειξε πόσο καλά κατέχει τα έργα που ερμηνεύει. Στο κονσέρτο για βιολί του Γκλας έπαιξε έντονα το σολιστικό μέρος δίνοντας το σωστό ύφος σε ένα έργο που κινούνταν σε οικίες μελωδίες του 20^{ου} αιώνα και στο οποίο άλλοτε έπρεπε να

δοθεί μια αίσθηση μουσικής αμερικανικού «music hall» και άλλοτε μια εντύπωση κινηματογραφικής μουσικής.

Από τους πιανίστες των «Εποχών» του Τσαικόφσκι ξεχωρίσαμε τους Τίτο Γουβέλη, Νίκο Αθηναίο, Ελισάβετ Κουναλάκη, και Γιώργο Πέτρου για την προσηλωμένη ευαισθησία με την οποία είδαν και ερμήνευσαν τα συγκεκριμένα μέρη χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι άλλες ερμηνευτές υπολείπονταν δεξιοτεχνικά.

Ο Αντώνης Σουσάμογλου υπήρξε μια αποκάλυψη της βραδιάς με την σταθερότητα της ερμηνείας του στο έργο του Ρίχτερ. Η απόλυτη εμπιστοσύνη του στον τρόπο με τον οποίο αποφάσισε να ερμηνεύσει τις ξανα-συντεθειμένες «Εποχές» του Βιβάλντι τον βάζει στον δρόμο του Λ. Καβάκου: σταθερότητα και εμπιστοσύνη στον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύεται ένα έργο. Υπήρξε πολύ άνετος στα δύσκολα σολιστικά περάσματα και μας άρεσαν τα τόξα που διέγραφε το σώμα του ανάλογα με την μουσική: είναι ένα χαρακτηριστικό του που θα τον κάνει να προσδιορίζεται κινησιολογικά στο μουσικό στερέωμα.

Το κουαρτέτο Tetraktys είχε δουλέψει πολύ το έργο του Κέιτζ και ο συγχρονισμός τους και το απαιτούμενο κοφτό παίξιμο τους έθεσε το έργο στην σωστή του μουσική διάσταση.

Ο Γιώργος Δεμερτζής, καταξιωμένος ερμηνευτής, απέδειξε την κλάση του στην μεταγραφή του έργου του Πιατζόλλα για βιολί. Με απόλυτη εμπιστοσύνη, σταθερότητα, δεξιοτεχνία, και ερμηνευτική δεινότητα αποζημίωσε τους κατάκοπους μουσικά θεατές στο τέλος της ερμηνείας. Όσοι έφυγαν νωρίτερα έχασαν την σπάνια ευκαιρία να απολαύσουν ένα ερμηνευτή του βιολιού με ιδιαίτερο ειδικό βάρος.

Η Χορωδία

Οι γυναικείες φωνές της Χορωδίας του Δήμου Αθηναίων σε διδασκαλία του Σταύρου Μπερή ερμήνευσαν πολύ ωραία τα αποσπάσματα από το «Folk Songs of the Four Seasons» του Βων Ουίλιαμς. Το δέσιμό τους με τη ορχήστρα ήταν απόλυτο.

Η Ορχήστρα

Ο Πέτρου πήρε ένα πολυαγαπημένο έργο του Βιβάλντι και του έδωσε μια σύγχρονη, δροσερή ερμηνεία που κινήθηκε μέχρι και σε ροκ περάσματα, σε άγρια ερμηνεία της ορχήστρας των δυνατών μερών του έργου. Μπορεί να ξένισε λιγάκι όσους είναι συνηθισμένοι σε πολύ μελωδικές ερμηνείες των «Τεσσάρων Εποχών» αλλά όσοι είδαν το πρόγραμμα της βραδιάς ως μία ολότητα, θα κατάλαβαν ότι η πιο αλέγρια ερμηνεία, με τα δοξάρια των τσέλων και του κόντρα μπάσου να χτυπούν άγρια, μανιασμένα τις χορδές δεν ήταν παρά ο συνδετικός ήχος ανάμεσα στο παρελθόν και στο παρόν της μουσικής, μια συνέχεια που πρέπει να τονίζεται: η μουσική δεν είναι κλασική, τζαζ, ποπ, ροκ, χιπ-χοπ, μινιμαλιστική κλπ αλλά απλούστατα όμορφη ή ανυπόφορη.

Σε όλα τα έργα η ορχήστρα είχε κοπιήσει πολύ για να δέσει το παίξιμό της. Παρά την συνεχή παρουσία τους στα ερμηνευόμενα έργα (εκτός από μικρά διαλλείματα) οι μουσικοί ερμήνευσαν με την ίδια δεινότητα όλα τα έργα από το πρώτο μέχρι το τελευταίο. Ο Γ. Πέτρου, παρά την αναμενόμενη κούρασή του, μετά το τέλος της συναυλίας φαινόταν έτοιμος για ακόμη ένα έργο. Η απόλυτη πίστη στο έργο της Καμεράτας δίνει σε όλους τους μουσικούς αντοχές που ίσως και οι ίδιοι να μην γνωρίζουν ότι έχουν.

Ο μουσικός μαραθώνιος των «Εποχών» υπήρξε ένας σημαντικότερος σταθμός για την Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών Ίδρυμα Ωνάση, για την Καμεράτα υπό τον Γ. Πέτρου, αλλά και για το αθηναϊκό μουσικόφιλο κοινό.

Γενική Εντύπωση Παραστάσεως: 10/10

Πρόγραμμα (έντυπο)

Το έντυπο πρόγραμμα της συναυλίας ξέφυγε από τα πρωτότυπα από πλευράς σχεδιάσεως και καλλιτεχνικής αισθητικής προγράμματα της περσικής περιόδου και έγινε ένα πολύπτυχο με όλες τις πληροφορίες για τα έργα της συναυλίας από την μία πλευρά και μια όμορφη αφίσα από την άλλη. Μια παρανόηση του συντάκτη/συντάκτριας του προγράμματος που οδήγησε σε λάθος είναι η αναφορά ότι ο Κέιτζ εμπνεύστηκε το κουαρτέτο του από την «ινδιάνικη φιλοσοφία» (των Ινδιάνων της Αμερικής) αντί του σωστού «Ινδική φιλοσοφία» (από την Ινδία). Στην αγγλική γλώσσα και στο κείμενο από όπου είχε μεταφραστεί το συγκεκριμένο απόσπασμα, η λέξη indian philosophy δεν έχει σχέση με τους Ινδιάνους της Αμερικής (εκείνοι ονομάζονται και αναφέρονται ως Native Americans) αλλά με την Ινδική φιλοσοφία.

Στοιχεία Παρακολούθησεως της Συναυλίας:

Τόπος: Αθήνα, Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, Κεντρική Σκηνή
Χρόνος: 5 Οκτωβρίου 2013
Θέση: Σειρά Θ, θέση 10

ΓΙΑ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

Γ. Δρόσος. *Αντόνιο Βιβάλντι. Ζαχαρόπουλος.*

Γ. Δρόσος. *Π. Ι. Τσαϊκόφσκι. Ζαχαρόπουλος.*

Horacio Ferrer. *Τα ταγκό των Horacio Ferrer & Astor Piazzolla. Η γέννηση μιας αστικής μυθολογίας.* Κοντόλι.

Μουσικά Αποσπάσματα

Antonio Vivaldi, The Four Seasons

Gidon Kremer, English Chamber Orchestra

http://www.youtube.com/watch?v=JPe9hO0_YXM

http://www.youtube.com/watch?v=PG_nFuQ7BxY

<http://www.youtube.com/watch?v=hpYXIv0EKE8>

<http://www.youtube.com/watch?v=hqAZRQP0URk>

Itzhak Perlman, Israel Philharmonic Orchestra

<http://www.youtube.com/watch?v=URUUG6k5oQ8>

Itzhak Perlman (απόσπασμα, δείγμα εξαιρετικής ερμηνείας)

<http://www.youtube.com/watch?v=ve2rqERbeWo>

Itzhak Perlman (απόσπασμα, όχι και η καλύτερη του Perlman)

<http://www.youtube.com/watch?v=TKthRw4KjEg>

Ralph Vaughan Williams, Folk songs of the Four Seasons

<http://www.youtube.com/watch?v=yz-cdCeWphw>

Λείπει το «Καλοκαίρι»

<http://www.youtube.com/watch?v=dWetJEGQIU4>

<http://www.youtube.com/watch?v=pKbAC91-Vow>

P. I. Tchaikovsky, Seasons

VI. Ashkenazy (piano)

<http://www.youtube.com/watch?v=y3YS8NBPkQk>

M. Pletnev (piano)

<http://www.youtube.com/watch?v=MKEku0StmYE>

Max Richter, Recomposed: Vivaldi's Four Seasons

<http://www.youtube.com/watch?v=g3fOVDtG9pU>

Astor Piazzolla / Leonid Desyatnikov, Cuatro estaciones porteñas

<http://www.youtube.com/watch?v=Q00lsH2VYC0>

Μικρός Οδηγός Κλασικής Μουσικής

Βασικά Γενικά Έργα

- Ρεϊμά Ραϊάς, *Συνοπτικό λεξικό όρων της κλασικής μουσικής*, Νάκας.
- Roland de Cande, *Λεξικό των συνθετών*, Gutenberg.
- Αλέκα Συμεωνίδου, *Λεξικό Ελλήνων συνθετών*, Νάκας.
- Ζακ Στέμαν, *Ιστορία της ευρωπαϊκής μουσικής*, Ζαχαρόπουλος

Γενικά Συλλογικά Έργα

- *Baker's Biographical Dictionary of Musicians*, 6 vols, Schirmer Books.
- Amanda Holder, *The New Penguin Opera Guide*, Penguin.
- François-René Tranchefort, *Guide de la musique de piano et de clavecin*
- François-René Tranchefort, *Guide de la musique symphonique*
- François-René Tranchefort, *Guide de la musique de chambre*
- François-René Tranchefort, *Guide de la musique sacrée et chorale profane*
- Grove Music Online <http://www.oup.com/online/subscribe/catalogue/gdm/>

Δισκογραφικοί Οδηγοί

- *The Gramophone Classical Music Guide*
- *The Rough Guide to Classical Music*

Ιντερνετικά Δισκοπωλεία

- JPC <http://www.jpc.de/jpcng/classic/home>
- MDT <http://www.mdt.co.uk/>

Δ. Ι. Λοΐζος